

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

**Програма за развитие на селските райони 2014 – 2020 г.
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони – Европа
инвестира в селските райони**

ПОДХОДЪТ ВОДЕНО ОТ ОБЩНОСТИТЕ МЕСТНО РАЗВИТИЕ /ВОМР/ - същност и принципи

Дряново - Трявна
2017

ВЪВЕДЕНИЕ

Воденото от общностите местно развитие (ВОМР) е инструмент за участието на гражданите на местно равнище в разработването на отговори на социалните, екологичните и

икономическите предизвикателства, пред които сме изправени днес. ВОМР е подход, който изисква време и усилия, но със сравнително малки финансови инвестиции, може да окаже значително влияние върху живота на хората и да генерира нови идеи и обща отговорност за въвеждането им в практиката.

ВОМР е метод за включване на партньори на местно равнище, включително на гражданското общество и местните икономически участници в разработването и прилагането

на местни интегрирани стратегии, които помагат на своите региони и спомагат за преход към по-устойчиво бъдеще. Той може да бъде особено мощен инструмент, особено по време на криза, който да покаже на местните общности, че могат да предприемат конкретни стъпки към форми на икономическо развитие, които са по-интелигентни, по-устойчиви и по-приобщаващи в

съответствие със стратегията Европа 2020.

КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА ВОМР?

Местното развитие, водено от общността е:

- фокусирано върху конкретни подрегионални територии;
- водено от местни инициативни групи, съставени от представители на публичния и частния местен социо-икономически интерес като на ниво вземане на решения нито публичният сектор, съгласно определението в националните правила, нито която и да било от групите, представляващи конкретните заинтересовани страни, представлява повече от 49 % от правата на глас;

- се извършва чрез интегрирани и многосекторни стратегии за местно развитие, основани на характеристиките на района;
- разработено, като се имат предвид местните потребности и потенциал, и включва иновативни характеристики в местния контекст, изграждане на мрежи и - където е целесъобразно - сътрудничество.

Основната обосновка за използване на ВОМР е, че тези принципи подобряват резултатите, постигнати от традиционните, централизирани подходи отгоре-надолу. Освен това, ВОМР не трябва да се разглежда като конкуренция или противоречие на подходи отгоре-надолу на националните, регионалните или местните власти, а по-скоро като инструмент, който взаимодейства с тях, за да се

постигнат по-добри общи резултати.

ОСНОВНИ ПРЕДИМСТВА НА ПОДХОДА ОТДОЛУ-НАГОРЕ

Основните предимства на подхода отдолу-нагоре, са следните:

- Местните участници имат по-добро познаване за местните предизвикателства, на които трябва да се обърне внимание и за наличните ресурси и възможности;
- Затова са в състояние да мобилизират местни ресурси за процеса на развитие по начин, който не може да се осъществи с подходи отгоре-надолу;
- Местните участници имат по-голямо чувство за отговорност и ангажираност към проектите, което им позволява да се възползват най-добре от местните активи;
- Подходът на водене от общността може да бъде ефективен, само ако развива на доверие между участниците и се поддържа от трайни местни структури с необходимия опит и експертни знания.

КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА СТРАТЕГИЯТА ЗА ВОДЕНО ОТ ОБЩНОСТИТЕ МЕСТНО РАЗВИТИЕ?

„Стратегия за водено от общността местно развитие“ означава последователен набор от действия, чиято цел е да се отговори на местните цели и потребности и която допринася за постигане на стратегията на Съюза за интелигентен, устойчив и приобщаващ ръст, изготвена и изпълнена от местна група за действие.

Една стратегия за водено от общността местно развитие трябва да съдържа най-малко следните елементи:

- определяне на района и населението, обхванати от стратегията;
- анализ на нуждите и потенциала за развитие на района, включително анализ на силните страни, слабите страни, възможностите и заплахите;
- описание на стратегията и нейните цели, описание на интегрирания и иновативен характер на стратегията и йерархията на целите, включително измерими цели за крайните продукти или резултатите. По отношение на резултатите, целите трябва да бъдат изразени количествено или качествено. Стратегията трябва да бъде съгласувана със съответните програми на всички участващи ЕСИ фондове;
- описание на процеса на участие на общността в разработването на стратегията;
- план за действие, който показва как целите са превърнати в действия;
- описание на мерките за управлението и мониторинга на стратегията, което показва капацитета на местната група за действие да изпълни стратегията, и описание на специфичните мерки за оценка;
- финансовия план на стратегията, включително планираното разпределение на средствата от всеки от съответните ЕСИ фондове.

Стратегията трябва да служи на местните цели. Същността на воденото от общностите местно развитие е, че

местните стратегии трябва свободно да отговарят на местните нужди. Въпреки това, трябва да се гарантира последователността и съгласуваността между местните стратегии и съществуващите национални, регионални или подрегионални стратегии, включително секторни такива. От практическа гледна точка, конкретните цели и приоритети

трябва да се определят на местно ниво, за да се отговори на местните

потребности, като същевременно съответстват на целите на политиката, определени в програмите.

Стратегията за местно развитие следва да се разработва въз основа на SWOT анализ (силни и слаби страни, възможности и заплахи) и идентифициране на местните

потребности. Целите на стратегията следва да отговорят на потребностите, както и да се поставят конкретни измерими цели, насочени към дългосрочното развитие, за решаване на конкретни проблеми на развитието в района. Както SWOT анализа, така и разработването на стратегията трябва да се извършва по начин, който да гарантира участието на Общността и принадлежност на стратегията

Стратегиите за местно развитие следва да насърчават връзките между действията за местно развитие¹. Вместо да представят списък с несвързани проекти, стратегиите трябва да бъдат интегрирани като представят съгласувани връзки между действия или проекти, основани на ясно определени потребности и възможности. Проектите, избрани на местно ниво трябва заедно да допринасят за постигането на целите на стратегията за местно развитие, взаимно да се допълват, а не да съдържат противоречащи си цели.

Стратегиите за местно развитие следва да бъдат „интегрирани и многосекторни“. Връзките и интеграцията могат да бъдат хоризонтални между различните области, както е в случая с взаимодействието между градските и селските райони или връзката между рибарския район и околните селски райони, или в рамките на даден район, например в изостаналите градски квартали или в селските райони. Те могат да бъдат вертикални в случаите, когато стратегията е насочена към интеграция, например, на различните участници в даден сектор, или по веригата за доставки. Стратегиите за развитие следва да интегрират подходи от различни сектори в многосекторен подход в подкрепа на общите дългосрочни цели в съответните райони. Въпреки че входна точка може да бъде определен сектор (например, рибарството или туризма), тема или целева група, стратегията следва да насърчава връзките с други сектори, тъй като това

¹ При ЛИДЕР („Liaison entre Actions de Développement de l'Economie Rurale“) това означава създаване на връзки между действията за развитие, осъществявани в икономиката на селските райони

отваря нови възможности и е необходимо за насърчаване на дългосрочното развитие на даден район.

Стратегиите следва да се отличават с иновативен характер. Те трябва да се стремят към въвеждане на нови идеи и подходи в района, а не просто да защитават „бизнеса както обикновено“. Иновациите могат да имат най-различни форми, които са всички валидни в приноса към иновативния характер на стратегията: нови услуги, нови продукти, нови методи на организация, социални иновации и т.н. Иновациите трябва да се оценяват в зависимост от местните условия и по отношение на ефективността им в сравнение със

съществуващите методи и решения, прилагани в тази територия: действие, което е иновативно на определено място може вече да е било използвано на друго място.

Сътрудничеството и работа в мрежа с други райони може да бъде ключов компонент на стратегията. Сътрудничеството започва на местно равнище между различните сектори, представени в партньорството. То може да се развива на етапи от обмяна на опит до трансфер на обещаващи практики и до общи действия. Сътрудничество с други територии, които прилагат ВОМР, също може да бъде стратегически инструмент на местната група, която да го използва за достигне на критична маса, необходима за някои проекти или за обединяване на допълнителни ресурси и опит.

МОБИЛИЗИРАНЕ НА ГЛАВНИТЕ УЧАСТНИЦИ И ИЗГРАЖДАНЕ НА ПАРТНЬОРСТВО

Местното партньорство е движещата сила зад разработването и изпълнението на стратегията. При ВОМР се говори за местна група за

действие (МГД), в България е по-популярно името местна инициативна група /МИГ/.

Събирането на групата от потенциални партньори в даден район обикновено е отправна точка за работата по стратегията. Докато разработват своя анализ на нуждите за развитие и потенциала на района, първоначалната група обикновено включва допълнителни членове, идващи от различни части на местната общност.

Стратегията и партньорството се изграждат успоредно с постепенното интегриране на нови сектори и измерения в стратегията, подкрепени от прогресивното разширяване на партньорството към представителите на нови сектори, общности и райони. Този повтарящ се процес не трябва да спира, когато стратегията се представи на програмните органи. Партньорството на МГД следва да се разглежда по-скоро като динамичен орган, който се адаптира към местните особености.

- Партньорството отговаря за подбора на проекти на местно ниво и трябва да гарантира, че одобрените проекти са в съответствие със стратегията.
- Процесът на вземане на решения в борда на партньорството на МГД не трябва да бъде доминирано от държавните органи или от конкретна група по интереси.

За да се гарантира това, трябва да се спазват следните правила²:

- първо, нито обществените органи, нито някоя отделна група по интереси могат да имат повече от 49% от правата на глас на ниво вземане на решения в МГД;
- второ, най-малко 50% от гласовете при решенията за подбор на проекти трябва да идват от партньори, които не са от публичния сектор. Това гарантира приобщаващ и прозрачен процес, многообразието в стратегията и определено приемливо разпределение на проектите в обхват от различни сектори.

КАК ДА СЕ ОПРЕДЕЛЯТ СПЕЦИФИЧНИТЕ ПОДРЕГИОНАЛНИ ОБЛАСТИ, КОИТО ДА БЪДАТ ОБХВАНАТИ ОТ ПОДКРЕПАТА ЗА ВОМР?

---

² Базирайки се на опита от ЛИДЕР, правата на глас трябва да са свързани с членство в МГД.

Населението на територията на МИГ не трябва да е по-малко от 10 000 и да не надвишава 150 000 жители.

Необходим е баланс между следните критерии:

- **Размер.** Първо, районът трябва да бъде достатъчно голям, за да „предлага достатъчна критична маса по отношение на човешки, финансови и икономически ресурси за поддържане на жизнеспособна стратегия за развитие“, но от друга страна, „той трябва да бъде достатъчно малък, за да позволява местно взаимодействие“. Това се тълкува в смисъл, че населението е не по-малко от 10 000 и не повече от 150 000 жители. В надлежно обосновани случаи, по-специално за рядко или гъсто населени райони, тези граници могат да бъдат съответно занижени или увеличени.
- **Съгласуваност.** Територията трябва да бъде свързана в географски, икономически и социален план, като се вземе предвид естеството на стратегията. Въпреки това, територии, които са свързани от физическа гледна точка, като устие на река или планинска верига, може да нямат подходящ размер или форма за справяне с предизвикателствата, свързани с пазара на труда и с проблеми, пред които са изправени определени клъстери от икономическа дейност (т.е. ако фокусът е предимно върху взаимоотношенията между градските и селските райони, територията вероятно ще трябва да включва както селски, така и градски и / или крайградски райони; подходящата територия за риболов ще зависи от пространственото разпределение на определени видове риболовни дейности и др.) В резултат на това, районът може да не съвпада с националните административни граници. В някои случаи районът на интервенция може да не бъде географски непрекъснат (изолирани рибарски общности по устие на река, или ромски квартали в даден мегаполис).

Това означава, че държавите-членки могат да определят вида на районите, в които искат да прилагат водено от общностите местно развитие, но като цяло е по-добре определянето на точни граници да се остави на местно ниво. В някои случаи може да бъде необходимо да се обмислят различни форми на сътрудничество между различни и понякога припокриващи местни територии.

Воденото от общностите местно развитие в действителност може да се използва за по-широк кръг от

територии, отколкото често се смята. Например, в градовете най-очевидният вид интервенция е в необлагодетелстваните квартали. Но то може да се използва в промишлени, културно-исторически, академични или централни квартали. Може да се използва за отделни квартали или за няколко махали, изправени пред сходен проблем; за малки градове и околните селски райони; за крайградските райони на големите градове или за функционална област на пазара на труда.

КАКВИ СА МИНИМАЛНИТЕ ЗАДАЧИ НА МЕСТНИТЕ ИНИЦИАТИВНИ ГРУПИ?

Задачите на местните групи за действие включват следното:

- изграждане на капацитета на местните участници за разработване и изпълнение на операции, включително изграждане на способностите им за управление на проекти;
- определяне на недискриминационна и прозрачна процедура за подбор и критерии за подбор на операции, които избягват конфликта на интереси и гарантират, че поне 50 % от гласовете при решения за подбор са от партньори извън публичния сектор, като се предвижда възможност за обжалване на взетите решения за подбор и позволяват подбор чрез писмена процедура;
- гарантиране на съгласуваност със стратегията за водено от общността местно развитие при избора на операции, като същите се приоритизират според техния принос за постигане на целите на стратегиите;
- разработване и публикуване на покани за предложения или текуща процедура за подаване на проекти, включително определяне на критериите за подбор;
- получаване на заявления за подкрепа и оценяване на тези заявления;
- избор на операции и определяне на размера на подкрепата и, където е приложимо, изпращане на тези предложения до отговорната структура за последна проверка на допустимостта преди одобряването им;
- мониторинг на изпълнението на стратегията за водено от общността местно развитие и на подкрепените операции и провеждане на конкретни дейности за оценка предвид тази стратегия.

Използвана литература:

1. Ръководство на воденото от Общностите местно развитие в рамките на европейските структурни и инвестиционни фондове, версия 2, май 2014 г.;
2. Насоки за местните участници относно воденото от общностите местно развитие, версия 2, август 2014 г.

Настоящият документ е изготвен по Договор № РД 50-110/17.08.2016 г. между МЗХ, ДФЗ-РА и Община Дряново за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по Подмярка 19.1 „Помощ за подготвителни дейности“ на Мярка 19 „Водено от общностите местно развитие“ от Програмата за развитие на селските райони за периода 2014-2020 г.

www.eufunds.bg